The background of the cover is a detailed Renaissance-style illustration. It depicts a grand architectural space with a coffered ceiling at the top, featuring a repeating pattern of brown and green chevrons. On the left and right sides, there are large, fluted classical columns. The floor is composed of light-colored rectangular tiles with dark brown lines forming a perspective grid that leads towards the horizon. In the distance, a body of water is visible with several sailing ships, including a large three-masted vessel with white sails and a smaller boat. On the right side, a multi-story building with arched windows and a red-tiled roof stands on the waterfront. The overall style is reminiscent of 16th-century Italian painting.

Dziedziectwo Renesansu

KSIĘGA JUBILEUSZOWA

DEDYKOWANA

PROFESOR

ANNIE KLIMKIEWICZ

Dziedzictwo Renesansu

Dziedzictwo Renesansu

Księga jubileuszowa dedykowana
PROFESOR ANNIE KLIMKIEWICZ

pod redakcją
Jadwigi Miszańskiej, Weroniki Korzenieckiej i Romana Sosnowskiego

KRAKÓW

JADWIGA MISZAŁSKA

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0001-7122-9396>

 jadwiga.miszalska@uj.edu.pl

WERONIKA KORZENIECKA

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0002-4586-0587>

 weronika.korzeniecka@uj.edu.pl

ROMAN SOSNOWSKI

Uniwersytet Jagielloński

 <https://orcid.org/0000-0001-9220-8420>

 roman.sosnowski@uj.edu.pl

© Copyright by individual authors, 2023

Recenzentka: prof. dr hab. Katarzyna Dybeł, UJ

Opracowanie redakcyjne: Marta Stęplewska-Przybyłowicz

Konsultacja językowa tekstów włoskich: Luca Palmarini

Projekt okładki: Marta Jaszczuk

ISBN 978-83-8138-922-8 (druk)

ISBN 978-83-8138-923-5 (PDF)

<https://doi.org/10.12797/9788381389235>

Na okładce: Francesco di Giorgio Martini, *Architectural Veduta*,
ok. 1492; Gemäldegalerie, Berlin

Publikacja dofinansowana przez Wydział Filologiczny Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: publishing@akademicka.pl

<https://akademicka.pl>

Fot. Agnieszka Zieja

Profesor Anna Klimkiewicz

Spis treści

Tabula Gratulatoria	9
Wprowadzenie	11
MARIA MAŚLANKA-SORO Miłość do Laury w świetle filozofii moralnej Petrarki w <i>Secretum meum</i>	13
PIOTR SALWA Ortensio Lando wśród książek – rozterki erudyty	25
STEFAN BIELAŃSKI Francesco Guicciardini jako historyk. Zarys problematyki badawczej	37
BARBARA MARCZUK Antyitalianizm w <i>Heptameronie</i> Małgorzaty z Nawarry (1559)	49
JOLANTA DYGUL Carlo Gozzi <i>Marfisa bizzarra</i> , czyli o zgubnym wpływie modnych lektur	63
LUIGI BRUNO “Il Machiavelli polacco” – Krzysztof Warszawicki: la figura del diplomatico	73
JADWIGA MISZAŁSKA Sebastian Grabowiecki jako tłumacz <i>Psalmów</i> Bernarda Tassa	83
MARTA WOJTKOWSKA-MAKSYMIAK Marfiza i Brandamant w Arkadii (ślady znajomości włoskiej epiki rycerskiej w <i>Ermidzie</i> Stanisława Herakliusza Lubomirskiego)	95
JOANNA JANUSZ Irriverenze rinascimentali di Michele Mari	105
AGNIESZKA LISZKA-DRĄŻKIEWICZ “La ricerca d’una piccola patria” – <i>Orlando innamorato raccontato in prosa</i> di Gianni Celati	113
CEZARY BRONOWSKI Effetto umoristico del romanzo <i>Il fu Mattia Pascal</i> di Luigi Pirandello in <i>Roque Six</i> di José López Rubio	123
DOROTA KARWACKA-PASTOR I fenomeni atmosferici nel Rinascimento. Il trattato di Camillo Agrippa	133
Indeks osobowy	141

Tabula Gratulatoria

Maciej Abramowicz, Warszawa
Zbigniew Babik, Kraków
Oksana Baranivska, Kraków
Magdalena Bartkowiak-Lerch, Kraków
Zofia Berdychowska, Kraków
Stefan Bielański, Kraków
Krzysztof Bielawski, Kraków
Antoni Bobrowski, Kraków
Cezary Bronowski, Toruń
Luigi Bruno, Kraków
Jerzy Brzozowski, Kraków
Renata Bura, Kraków
Elwira Buszewicz, Kraków
Marzena Chrobak, Kraków
Karolina Czerska, Kraków
Maciej Czerwiński, Kraków
Natalia Czopek, Kraków
Przemysław Dębowiak, Kraków
Joanna Dimke-Kamola, Poznań
Helena Duć-Fajfer, Kraków
Katarzyna Dybeł, Kraków
Jolanta Dygul, Warszawa
Anna Dyda, Kraków
Magdalena Dyras, Kraków
Izabella Frąckowiak-Bochenek, Kraków
Artur Gałkowski, Łódź
Piotr Gierowski, Kraków
Dorota Gil, Kraków
Joanna Gorecka-Kalita, Kraków

Joanna Górnikiewicz, Kraków
Elżbieta Górską, Kraków
Rafał Górski, Kraków
Monika Gurgul, Kraków
Elżbieta Jamrozik, Warszawa
Joanna Janusz, Katowice
Małgorzata Jędrusiak, Kraków
Maria Jodłowiec, Kraków
Kazimierz Jurczak, Kraków
Iwona Kaźmierczak, Kraków
Jadwiga Kita-Huber, Kraków
Maria Kłańska, Kraków
Anita Kłos, Lublin
Barbara Kornacka, Poznań
Jakub Kornhauser, Kraków
Weronika Korzeniecka, Kraków
Dariusz Krawczyk, Warszawa
Bożena Kucała, Kraków
Monika Kusiak-Pisowacka, Kraków
Mirosław Lenart, Opole
Agnieszka Liszka-Drażkiewicz, Kraków
Mirosław Loba, Poznań
Justyna Łukaszewicz, Wrocław
Elżbieta Mańczak-Wohlfeld, Kraków
Barbara Marczuk-Szwed, Kraków
Desy Masieri, Kraków
Maria Maślanka-Soro, Kraków
Barbara Michalak-Pikulska, Kraków
Jadwiga Miszalska, Kraków

László Kálmán Nagy, Kraków	Magdalena Szczyrbak, Kraków
Piotr A. Owsiniński, Kraków	Dorota Szumska, Kraków
Barbara Ostafin, Kraków	Stanisław Śnieżewski, Kraków
Alicja Paleta, Kraków	Renata Turlej, Kraków
Kinga Paraskiewicz, Kraków	Piotr Tylus, Kraków
Andrzej Pawelec, Kraków	Grażyna Urban-Godziek, Kraków
Iwona Piechnik, Kraków	Anna Walczuk, Kraków
Joanna Pietrzak-Thebault, Warszawa	Jadwiga Waniakowa, Kraków
Anna Pifko-Wadowska, Kraków	Anna Maria Wasyl, Kraków
Maria Piotrowska, Kraków	Marta Wicherek, Kraków
Grzegorz Przebinda, Kraków	Władysław Witalisz, Kraków
Wacław Rapak, Kraków	Marta Wojtkowska-Maksymik, Warszawa
Stefano Redaelli, Warszawa	Anna Wolny, Kraków
Anna Rzepka, Kraków	Katarzyna Woźniak-Shukur, Wrocław
Jakub Sadowski, Kraków	Magdalena Wrana, Kraków
Piotr Salwa, Warszawa	Izabella Zatorska, Warszawa
Serafina Santoliquido, Kraków	Grażyna Zając, Kraków
Ewa Siemieniec-Gołaś, Kraków	Maria Załęska, Warszawa
Magdalena Sitarz, Kraków	Andrzej Zieliński, Kraków
Ewa Stala, Kraków	Stowarzyszenie Italianistów Polskich
Roman Sosnowski, Kraków	

Wprowadzenie

Anna Klimkiewicz przyjechała do Krakowa z Poznania. Nie mogło być inaczej: przez rok czekała na ten moment, studiując w swym mieście filologię romańską, by w następnym roku podjąć studia italianistyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim. Bo kultura i literatura Włoch już wtedy były i są dalej jej wielką pasją. Swe zainteresowania skierowała ku czasom odległym. Ktoś mógłby pomyśleć: ku niemającej związku z teraźniejszością, trudnej, a może nudnej – ale czy rzeczywiście? – epoce renesansu. Włoski renesans był długi i wczesny. Europa trwała jeszcze w wiekach średnich, gdy w XIV stuleciu pisma Francesca Petrarki odkrywały nam znaczenie *humanae litterae*, przekazywały myśl starożytnych o człowieku, jego naturze, małości i wielkości zarazem. Włochy renesansu podarowały Europie i światu gigantów literatury i sztuki. Czymże byłaby ludzkość bez Leonarda da Vinci, Michała Anioła i Rafaela, bez Niccola Machiavellego, Ludovica Ariosta i Torquata Tassa?

Przez długie lata pracy w krakowskiej Alma Mater profesor Klimkiewicz starała się więc przybliżyć studentom italianistyki wartości humanizmu, wyjaśniając niełatwe pisma piętnastowiecznych filozofów i humanistów, poszukujących idealnego modelu człowieczeństwa. Broniła Machiavellego przed oskarżeniami o polityczny cynizm i niemoralność. Śledziła nieprawdopodobne perypetie Orlanda i jego przyjaciół, przemierzała bory z uciekającą Angeliką, towarzyszyła Astolfowi w wyprawie na Księżyc. Wyjaśniała rozterki Tassa tworzącego idealny poemat chrześcijański – *Jerozolimę wyzwoloną*. Jej praca dydaktyczna zaowocowała wypromowaniem dwójga doktorów oraz dziesiątek magistrantów i licencjatów.

Profesor Klimkiewicz prezentuje całościową wizję renesansu, interesuje ją bowiem i fascynuje nie tylko literatura, ale też sztuka i jej obecność na kartach pism. Problematyce estetyki poświęciła więc wiele swoich publikacji. W ostatnich latach zafrapował ją niezwykle, chyba najpełniej wyrażający związek literatury i sztuki w tamtych czasach a zarazem tajemniczy renesansowy utwór *Hypnerotomachia Poliphili*, będący szczytowym osiągnięciem ówczesnego drukarstwa. Poświęciła mu między innymi wydaną w 2015 roku monografię, w której zaproponowała też przekład pierwszych rozdziałów tego trudnego dzieła, napisanego hybrydowym, fascynującym językiem złożonym

z form włoskich, łacińskich, greckich i orientalnych. Zakochana w kulturze Italii, znana jest też doskonale jako badaczka w kręgach romanistów spotykających się od wielu lat na konferencjach poświęconych dawnym literaturom romańskim, których to była stałym uczestnikiem.

Profesor Klimkiewicz znajdowała również czas, aby pełnić ważne funkcje administracyjne: była dyrektorem ds. studenckich w Instytucie Filologii Romańskiej oraz prodziekanem Wydziału Filologicznego; prowadzi też działalność naukowo-organizacyjną jako wiceprzewodnicząca Stowarzyszenia Italianistów Polskich.

Tom, który oddajemy w ręce czytelników, to studium, które obraca się wokół tematów poruszanych w pracy naukowej Anny Klimkiewicz. Przyjaciele i uczniowie Jubilatki podjęli refleksję nad renesansem i jego dziedzictwem w późniejszej literaturze, mając za przewodniczki przyjaźń i wdzięczność. Autorzy kilku artykułów zgłębiają bezpośrednio włoską literaturę dawną. Jest tu miejsce na duchowe zmagania Petrarke w *Secretum*, na rozterki erudyty Ortensia Lando, są też spojrzenie na postać Guicciardiniego-historyka, opis pewnych napięć francusko-włoskich w *Heptameronie* oraz przybliżenie postaci Marfisy u Carla Gozziego. W zamieszczonych w tomie pracach pojawił się również temat związków włoskiego renesansu z literaturą polską: zestawienie myśli politycznej Krzysztofa Warszawskiego i Machiavellego, Sebastian Grabowiecki jako tłumacz Tassa czy włoskie wzorce epiki rycerskiej u Stanisława Herakliusza Lubomirskiego. Nie brak wreszcie nieodzownej, gdy mówi się o dziedzictwie renesansu, części poświęconej włoskiej literaturze współczesnej; możemy więc prześledzić, jaką jego wizję miał Michele Mari i co cechuje wersję *Orlanda* pióra Gianniego Celatiego, a także przyjrzeć się twórczości Luigiego Pirandella, niekoniecznie bezpośrednio nawiązującej do odrodzenia.

Artykuły w niniejszym tomie dowodzą żywotności renesansu i zainteresowania, które do dziś wzbudza jeszcze tematyka badana przez Annę Klimkiewicz przez tak wiele lat.

Jadwiga Miszańska i Roman Sosnowski

MARIA MAŚLANKA-SORO

UNIwersytet Jagielloński
maria.maslanka-soro@uj.edu.pl

Miłość do Laury w świetle filozofii moralnej Petrarki w *Secretum meum*

Postać Laury znana jest przede wszystkim z *Canzoniere*, zbioru poezji lirycznej, nad którym Francesco Petrarka pracował przez większą część życia: dzieło to doczekało się aż dziesięciu redakcji (Ariani 1999: 215)¹, a jego załączek datowany jest na rok 1342 (Santagata 2015: 133; Ariani 1999: 216). Ukazuje ono, często w typowym dla utworów poetyckich aluzyjnym tonie, zmienne losy uczucia podmiotu lirycznego do Laury jako protagonistki ogromnej większości liryków, a niekiedy także symbolu poezji czy raczej sławy z niej płynącej (co sugeruje imię mające swoje bezpośrednie zakorzenienie w słynnym micie Owidiańskim o Dafnie zamienionej w laur). Jej postać pełni istotną rolę w powstaniu i rozwoju mitu autobiograficznego Petrarki², w którym „ja” liryczne (według wielu prawdziwy protagonista tych wierszy) ocenia rzeczywistość poprzez pryzmat własnych uczuć i doznań związanych z nieszczęśliwą miłością i poezją jej poświęconą. Obraz Laury w *Canzoniere* jest wielobarwny, zróżnicowany i niekonsekwentny, często dychotomiczny, jak osobowość autora, choć można w nim wyróżnić pewne fazy wpisujące się po części w zastaną tradycję literacką. Nie sposób rozwijać tu tego obszernego tematu³, dość powiedzieć, że w różnych miejscach zbioru silnie jest obecna idealizacja tej kobiety w duchu poetyki *dolce stil novo*, mimo nieraz krytycznego spojrzenia na jej

¹ Chronologii poszczególnych redakcji *Canzoniere* oraz ich zawartości dużo miejsca poświęca Santagata 2015: *passim*.

² Petrarka tworzył ów mit konsekwentnie na kartach także innych swoich dzieł, zwłaszcza najbardziej z nich autobiograficznego dialogowanego traktatu *Secretum meum* oraz w listach łacińskich.

³ Odsyłam do: Maślanka-Soro 2020: 117-131.

stosunek nacechowany obojętnością wobec podmiotu lirycznego. Jej postać i postawa nabierają rysów anielskich⁴, dzięki swoim cnotom wywiera ona pozytywny wpływ na sferę moralną i duchową tegoż podmiotu, wzbudzając w nim pragnienie doskonałości. Dzieje się to zwłaszcza w drugiej części zbioru (*Rerum vulgarium fragmenta*) skupiającej utwory powstałe po śmierci Laury, gdzie miłość do niej ulega wyraźnej sublimacji, nie można jednak mówić o ewolucji w tym kierunku ze względu na typową dla „ja” lirycznego chwiejność ducha (*fluctuatio animi*)⁵ i towarzyszące jej moralne i psychiczne rozdarcie wewnętrzne pomiędzy przywiązaniem do tego, co ziemskie, a pragnieniem tego, co transcendentne i wieczne. W późno powstałym sonecie wstępnym (datowanym na rok 1349 lub 1350) „ja” liryczne przedstawia się jako mędrzec stoicki, ubolewający nad własnym młodzieńczym błędem (*giovenile errore*)⁶ i w pełni panujący nad swoimi namiętnościami. Jednak ta zapowiedź okazuje się trudna do spełnienia w miarę krystalizowania się poszczególnych etapów (wspomnianych wyżej redakcji) tego „romansu autobiograficznego”⁷, o czym świadczą liczne akcenty idealizujące (choć niekonsekwentnie) tę miłość i jej obiekt niemal do końca *Rerum vulgarium fragmenta*. W tej sytuacji nie można oprzeć się wrażeniu, że katagoryczne i definitywne ich wyrzeczenie się w końcowej pieśni (kanconie) do Matki Boskiej jawi się jako coś niespodziewanego, co mimo iż koresponduje z przesłaniem zawartym w pierwszym sonecie, jest jednak zaskoczeniem w stosunku do idealizujących treści przeważających w drugiej części zbioru.

Ważnym punktem odniesienia dla *Canzoniere* jest dialogowany traktat *Secretum meum*, gdzie mit Laury (i lauru) zostaje poddany daleko idącej rewizji. Do łacińskiego tytułu zbioru – *Rerum vulgarium fragmenta* – nawiązuje syntagma „Pozbieram rozproszone fragmenty mojej duszy” (Petrarka 2022: 337)⁸. Tymi słowami jego bohater Francesco (reprezentujący słabości i błędy, z którymi Petrarka zmagał się przez całe niemal życie) pod koniec dialogu daje do zrozumienia Augustynowi (uosabiającemu ideały i wartości, które Aretyńczyk cenił i do których dążył)⁹, że odtąd będzie bardziej

⁴ Zob. np. *Rerum vulgarium fragmenta* (dalej RVF) 47, 12-14; 71, 7-15; 73, 57-60; 90, 9-14; 146, 1-4; 156, 1; 306, 1-4; 335, 5-6.

⁵ Zob. Petrarka, *Fam.* II 9 (cyt. za: Petrarka 1997): „Voluntates mee fluctuant et desideria discordant” („Moje chęci falują, a pragnienia są ze sobą zwaśnione”). Cytaty obcojęzyczne, jeśli nie podano inaczej, w przekładzie autorki.

⁶ Petrarka, RVF 1, 1; cyt. za: Petrarka 2016.

⁷ Tym wyrażeniem (*romanzo autobiografico*) posłużył się Ariani (Ariani 2015: 233), podczas gdy Santagata używa pojęcia *romanzo lirico* (Santagata 2015: 116).

⁸ Cytaty z *Secretum* (po polsku i po łacinie) pochodzą z wyd.: Petrarka 2022.

⁹ Zob. np. Santagata 2015: 59: „Agostino rappresenta l'uomo che Francesco vorrebbe essere e a cui Petrarka, proprio perché è riuscito a scrivere questo dialogo, si è avvicinato a essere” („Augustyn jest człowiekiem, którym Francesco pragnąłby być i do którego Petrarka się zbliżył właśnie z tej racji, że zdołał napisać ten dialog”); Mann 1993: 84: „Sant'Agostino [...] è il Petrarka autocritico,

świadomie podchodził do własnego życia, otrzymawszy w rozmowie z nim narzędzia do panowania nad sobą i własnymi stanami wewnętrznymi (zwłaszcza namiętnościami), choć wspomniane rozdarcie wewnętrzne sprawia, że do samego końca odsuwa on w czasie moment przemiany oraz zasugerowane przez Augustyna ukierunkowanie dalszej twórczości w duchu filozofii moralnej. Zacytowana powyżej metafora, jak zauważyli uczeni¹⁰, może też aluzyjnie zapowiadać *Canzoniere* – zważywszy na kreowaną, fikcyjną chronologię dialogu spisanego rzekomo tuż po jego odbyciu między kwietniem roku 1342 i kwietniem roku 1343¹¹ (Petrarka 2022: 107) – jako efekt „pozбиierania” rozproszonych wierszy miłosnych w całość ukazaną jako owoc „terapii duchowej”, w wyniku której „ja” liryczne nabrało dystansu do Laury i miłości.

Istotnie w *Secretum* to uczucie jawi się, podobnie jak inne namiętności (*passiones*) Francesca jako odpowiedzialne za stan nędzy duchowej, z którego o własnych siłach nie może się on podnieść. Zjawia się Augustyn, nawiązujący do postaci biskupa z Hippony, którego biografia (a zwłaszcza moment nawrócenia) stała się dla Petrarki ważnym źródłem do wykreowania w tym utworze własnej autobiografii. W towarzystwie milczącej personifikacji Prawdy, będącej gwarantem szczerości ich słów, rozegra się dialog mający doprowadzić Francesca do wewnętrznej przemiany i w efekcie wskazać mu drogę do prawdziwego szczęścia (*vera felicitas*). Zatem można powiedzieć, że cała rozmowa wpisuje się w kontekst filozofii moralnej, jednej z dziedzin składających się na *studia humanitatis*, do której Petrarka przywiązywał szczególną wagę (Kristeller 1997: 23-28)¹². Nie oznacza to, że mamy tu do czynienia z systematycznym wykładem (ze strony Augustyna) cechującym się precyzją pojęciową oraz metodycznym ujęciem, tym niemniej rozwijane

il moralista che tenta di persuadere il suo *alter ego*, malato d'amore e ambizioso, della follia del suo sistema di vita" („Święty Augustyn [...] to Petrarka jako krytyk samego siebie, moralista, który usiłuje przekonać swoje *alter ego*, chore z miłości i ambitne, o jego szaleńczym sposobie życia”).

¹⁰ Zob. przynajmniej Santagata 2015: 105.

¹¹ W rzeczywistości pierwsza redakcja dialogu miała powstać w 1347 roku, a ostatnia datowana jest na rok 1353; zob. na ten temat Maślanka-Soro 2022: 49 (tam dalsza literatura przedmiotu). Głównym powodem tej mistyfikacji, która składa się na mit autobiograficzny autora, byłaby chęć utwierdzenia odbiorców w przekonaniu, że *mutatio animi* Francesca miała miejsce w wieku czterdziestu lat, bardziej odpowiednim z punktu widzenia ewolucji wewnętrznej człowieka obciążonego grzechem rozwiązłości niż wiek graniczący ze starością (zgodnie z ówczesnymi standardami).

¹² Znana z pism łacińskich jest niechęć Petrarki do filozofii spekulatywnej: nazywa jej zwolenników, wywodzących się ze szkoły Williama Ockhama, dialektykami (Petrarka 2022: 138); w jego opinii nie dążą oni do poszukiwania prawdy, lecz dociekają bezużytecznie znaczenia słów i cechuje ich będąca celem samym w sobie *curiositas*, granicząca z arogancją intelektualną. Ich ostra krytyka wybrzmiewa przede wszystkim w traktacie polemicznym *O niewiedzy własnej i innych, passim*. Zob. też Rico 2011: 51-53.

poglądy i opinie, ukształtowane pod wpływem filozofii starożytnej (zwłaszcza stoickiej) skontaminowanej z myślą św. Augustyna, stanowią spójną całość.

Petrarka pretendował – zwłaszcza pod koniec życia – do tego, by uchodzić za filozofa; w jednym z oficjalnych dokumentów weneckich został nazwany *philosophus moralis* (Barozzi 1874: 286). Uważał, że filozofowie, „jeśli ich zapewnienia nie są fałszywe, trudzą się, by poznać samych siebie, zwrócić ku sobie umysł i gardzić próżną sławą” (Petrarca 1955: 540)¹³. To właśnie stanowi istotę „kuracji”¹⁴ moralno-duchowej Augustyna w *Secretum*. Poznanie samego siebie i szukanie prawdy we własnym wnętrzu, fundament myśli filozoficznej biskupa z Hippony („Noli foras ire, in te ipsum redi: in interiore homine habitat veritas”; *De vera rel.* XXXIX 72)¹⁵, jest nieodzownym warunkiem rozwiązania Augustyńskiego konfliktu pomiędzy „człowiekiem wewnętrznym”, zwróconym ku życiu wiecznemu, a „człowiekiem zewnętrznym”, skupionym na sprawach doczesnych¹⁶, i pokonania grzesznych skłonności zniewalających rozum i wolę, w tym zgubnego dla Francesca uczucia do Laury.

By zrozumieć krytykę tego uczucia i stosunku Francesca do Laury, jaka ma miejsce w księdze III dialogu, wydaje mi się celowe przybliżenie kwestii roztrząsanych w księdze I, gdyż pozwolą one przybliżyć sposób rozumowania obydwu rozmówców. Przebija z nich m.in. predylekcja Augustyna do filozofii stoickiej skontaminowanej z chrześcijańskimi poglądem na temat śmierci i pojęciem łaski oraz perypatetycki punkt widzenia Francesca na to, co go spotyka.

Augustyn od początku stara się uświadomić swojemu interlokutorowi, że przyczyny jego niemocy moralno-duchowej oraz powody, dla których nie jest w stanie się z niej otrząsnąć, tkwią w nim samym, w jego słabej woli. Wskazuje też sposoby wyleczenia tej „choroby”.

¹³ „Horum labor, ni falsa professio est, circa notitiam sui reflectendumque ad se animum et circa contemptum inanis glorie versatur” (*De vita* II 12).

¹⁴ Początkowy stan Francesca określony jest jako choroba ducha (cytat z *Prohemium*) i cały dialog obfituje w metafory medyczne, być może pod wpływem dziełka Boecjusza *O pocieszeniu, jakie daje filozofia*, ale także *Rozmów Tuskańskich* Cyserona, bardzo często cytowanych w *Secretum*; zob. np. *Tusc.* III 1–4.

¹⁵ „Nie wychodź na świat, wróć do siebie samego: we wnętrzu człowieka mieszka prawda” (św. Augustyn 1954: 131); tekst oryginału cyt. za: S. Aurelii Augustini *Opera omnia*, editio latina, PL 34: *De vera religione liber unus*, adres: https://www.augustinus.it/latino/vera_religione/index.htm (dostęp: 26.11.2022); zob. też *Solil.* II 19, 33: „Avertere ab umbra tua, revertere in te; nullus est interitus tuus, nisi oblitum te esse quod interire non possis” („Odwroć się od twojego cienia, powróć w siebie samego! Nie ma dla ciebie śmierci, chyba żebyś zapomniał, że nie możesz zginąć”); tekst oryginału cyt. za: S. Aurelii Augustini *Opera omnia*, editio latina, PL 32: *Soliloquiorum libri duo*, adres: <https://www.augustinus.it/latino/soliloqui/index2.htm> (dostęp: 27.11.2022), przekład za: św. Augustyn 1953: 73.

¹⁶ Zob. św. Augustyn, *De vera rel.* XXVI 48 i 49.

Dziedzictwo Renesansu to fascynująca podróż przez wieki, podczas której odkrywamy wpływ włoskiego Renesansu na literaturę i kulturę europejską. Od refleksji na temat Petrarcki, przez analizę twórczości Ortensia Landa, Machiavellego i włoskich wątków w polskim Odrodzeniu oraz Baroku, aż po echa renesansowego dziedzictwa w dziełach współczesnych pisarzy: Michele Mariego i Gianniego Celatiego. To zbiór artykułów oddający hołd Profesor Annie Klimkiewicz i jej wkładowi w badanie oraz promowanie arcydzieł literatury i sztuki Renesansu. Książka stanowi nieocenione źródło wiedzy dla badaczy, studentów i wszystkich miłośników literatury pragnących zgłębić tajniki europejskiego dziedzictwa kulturowego.

„Pozycja stanowi cenny przyczynek do głębszego poznania kultury włoskiego Renesansu i jego dziedzictwa obecnego zarówno w dawnej, jak i współczesnej Europie, a jej niewątpliwą zaletą jest wielowątkowy dyskurs wyznaczający jego interdyscyplinarny charakter”.

(z recenzji prof. dr hab. Katarzyny Dybeł)

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-922-8

9 788381 389228

